

20. yüzyılın önemli yanlarından birisi de işçi sınıfının kendisini ve toplumu kurtaracak bir özne olmadığına görülmüş olmasıdır. Reel sosyalizmi işçi sınıfı yıktı ya da yıkılmasında işçilerin önemli payı vardır denilebilir. Meydanlarda ve sokaklarda toplanan ve iktidardaki komünist partilerine karşı gösteri yapanlar yıllardan beri bu ülkelerde çalışan insanlardı. Ek olarak, yapılan ilk serbest seçimde Hıristiyan Demokratları seçenler de bunlardı.

Bu örneği Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde görebiliriz. Berlin Duvarı yıkılmadan kısa süre önce Doğu Berlin'e giden ve burada kalabalık bir kitleye konuşan Mandel, Troçkistlerin bilinen görüşünü tekrarlayarak politik devrim istemişti. Üretim araçlarında kolektif mülkiyete dokunmayın ama bürokrasiyi yıkın, demişti.

1989 Berlin Duvarı kitabında bu konuşmayı özet olarak aktardıktan sonra "insan dünyadan bu kadar habersiz olabilir mi?" diye sormuştum. Kısa süre sonra yapılan seçimi Hıristiyan Demokratlar kazanacaktı ya da o kitlenin önemli bölümü kapitalizme oy verecekti.

Polonya'da Dayanışma Sendikası'nın da benzer bir durumu vardı. 1979'da rejime karşı açık muhalefete başlayan sendikaya karşı 1980'de sıkıyönetim ilan edilecek ama güçlenmesi engellenemeyecekti. Bunlar militan liman işçileriydi. Polonya'daki muhalefetin değişik kanatlarını bu sendika yönlendiriyordu, açık bir işçi sınıfı önderliği vardı. İşçi sınıfı toplumsal değişimin motor gücüydü, ama sosyalizmi değil kapitalizmi istiyordu.

Troçkist arkadaşlar durumu anlayamadıkları için yıllarca DİSK ile Dayanışma Sendikasını birlikte savunacaklardı.

Örgütlü ve militan işçi sınıfı kapitalizmi nasıl isteyebilirdi ama pekala istiyordu.

Başka bir sosyalist ülkedeki örneği yeni öğrendim.

Romanya çokuluslu bir ülke olmasının yanı sıra Çavuşeşku'ya karşı da yıllardan beri muhalefet vardı. Bu ülkedeki Macar azınlık sürekli baskı altındaydı.

Bu ülkede maden işçileri militan bir özelliğe sahiptir. Yakın zamanda yeni bir grev de yaptılar ve bizim sosyalistler bu işçilerin yakın geçmişini bilmedikleri için bunu gururla duyurdular.

Çavuşeşku –Romencede Mineriaden olarak bilinen- bu işçileri kendisine karşı gösteri yapanları dağıtmaları için Bükreş'e çağırırdı. Onlar da Çavuşeşku'nun ve partinin keyfi uygulamalarına, zorlaşan hayat şartlarına karşı gösteri yapanları dövüp dağıtırlardı.

Burada da militan bir işçi sınıfı örneği görüyoruz!

İşçi sınıfı Marx'ın 1848 devrimlerinde gördüğü işçi sınıfı değildir. Rusya'da devrimi yapan işçi sınıfı da değildir. Ek olarak Rusya'da devrimin işçiler ve köylülerin birlikte devrimi olduğunu açıklamıştım (Bkz. **Geleceğe Dönüş**).Çin devriminde işçi sınıfı yok denilecek kadar azdır. Vietnam'da da belirleyici olan küçük üreticiliktir. Kapitalist bir ülke olan Küba'da ise işçi sınıfının devrimdeki rolü geri plandadır.

Konuyla ilgili olarak tarihsel örnekler vermekte yetiniyorum. İşçi sınıfının değişen yapısı, kapitalizmin 1970'lerden sonra değişen yapısı temelinde incelenmelidir. Sanayi proletaryasının geriye çekilmesi, sınıf içindeki oranının ve rolünün iyice azalması, yerini hizmet proletaryasının almasıdır incelenmesi gereken... Hizmet proletaryasının alanı çok genişler: sağlık, eğitim, büro, banka, temizlik işleri, taşımacılık vd. Küçük işyerleri, müthiş rekabet, dayanışmanın neredeyse ortadan kalkması ve bambaşka bir işçi sınıfıdır karşıımızdaki...

Bir de önemli değişiklikler yaşanmadığını sanıp hala geçmişin işçi sınıfını aramayı sürdürenler bulunuyor.

Kendilerine başarılar diliyorum!